

مروری نظام مند بر کاربرد فراورده های پلاکتی

دردرمان اختلالات عضلانی و اسکلتی در ایران

دکتر سید احمد رییس السادات^{۱*}، دکتر زهرا هاشمی^۲، دکتر مرضیه بابایی^۳

۱. دانشیار طب فیزیکی و توانبخشی، مرکز تحقیقات طب فیزیکی و توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
۲. دستیار تخصصی طب فیزیکی و توانبخشی، مرکز تحقیقات طب فیزیکی و توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
۳. متخصص طب فیزیکی و توانبخشی، مرکز تحقیقات طب فیزیکی و توانبخشی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

معرفی: امروزه پزشکی بازساختی شامل استفاده از سلولهای بنیادی، پلاکت‌های غنی از فاکتورهای رشد، پروتئین‌های بیولوژیکی (مانند متالوپروتئینازها)، ژن درمانی و ... به عنوان یکی از روش‌های نوین در درمان بیماری‌ها مطرح می‌باشد. در این حوزه سلول‌های پلاکت با توجه به دارا بودن فاکتورهای رشد، خواص ضد التهابی و امکان استفاده در داربست‌های سلولی مورد توجه ویژه محققین قرار گرفته است. با توجه به روند رو به رشد بکارگیری درمان‌های پزشکی بازساختی به خصوص پلاکت و فراورده‌های آن در حوزه بیماری‌های عضلانی و اسکلتی، برآن شدیم تا با بررسی مطالعات انتشار یافته در مورد کاربرد انواع فراورده‌های پلاکتی توسط محققین ایرانی در این اختلالات به ترسیم گستره کمی و کیفی این تحقیقات با هدف شناسایی ظرفیت‌های موجود و کمک به سیاست‌گذاری‌های آتی تحقیقاتی و درمانی بپردازیم.

روش مطالعه: این مطالعه به روش مرور سیستماتیک و با استفاده از کلید واژه ی (*"Platelet rich" and "Iran" شامل **growth factor**), **fibrin**، **plasma**، **PubMed**، **Google scholar**، **SCOPUS**، **Cochrane Central Register of Controlled Trials** و با استفاده از کلید واژه "پلاکت" و

"ایران" در منابع الکترونیکی فارسی **Iranmedex** و **Iranmedex** انجام شد و مقالات مرتبط تا تاریخ ۲۶ **May 2016** جمع‌آوری گردید؛ سپس فراوانی حوزه‌های مورد بررسی، انواع مطالعات و نوع فراورده پلاکتی بررسی شد. نتایج: از میان ۲۱۳۸ مطالعه موجود، ۶۵ مطالعه به کاربرد فراورده‌های پلاکتی پرداختند که به ترتیب حوزه اختلالات استخوانی ۵۱٪، استئوآرتریت ۲۱٪، ترمیم تاندون و لیگامان ۲۱٪ و اختلالات غضروفی ۵٪ فراوانی داشتند. **PRP**، **PRGF** و **PRF** به ترتیب فراوان‌ترین فراورده‌های پلاکتی مورد استفاده در این مطالعات بوده‌اند. ۵۸٫۴٪ مطالعات به روش **Animal experimental** انجام شده و بیشترین نوع مطالعات **RCT** در دو حوزه استئوآرتریت و ترمیم تاندون و لیگامان صورت گرفته است.

نتیجه‌گیری: گرچه از مطالعات انجام شده در زمینه تولید محصولات پلاکتی در سایر کشورها آماری در اختیار نداریم ولی به نظر می‌رسد که روند مطالعات محققین ایرانی، خصوصاً در مراکز دانشگاهی و در این حوزه با تنوع در نوع مطالعات، زمینه مورد بررسی و نوع فراورده پلاکتی رو به رشد بوده و باگذشت زمان کیفیت و کمیت مطالعات در این زمینه ارتقا یابد که بسترساز استفاده هرچه بیشتر و در عین حال منطقی از این محصولات در بالین می‌باشد.